

מקור

האימה שמאחורי הדמויות

עשן (סיפורים מאת אהרון אפלפלד, הוצאת עכשיו) נושא השואה אינו מקובל בדרך כלל בספרות העברית הצעירה. קיים מרחק נפשי גדול בין גופייהוועה הנאצים ובין עולמו הרוחני של סופר עברי בן ימינו.

גם פליטי השואה לא הצליחו בדרך-כלל לבטא באופן אמנותי את החיותיהם ואת זכרונותיהם. הנושא היה גדול ומהמם מדי, משהו שהוא בחיים הרבה יותר מאיום מי אשר באמנות.

מצד אחד קיבל הקורא העברי מיבחר גדול של ספרים תעודתיים מסמרי-שיער, שעם כל כוחם הגדול היו יותר בבחינת מיסמכים מאשר יצירות-ספרות. מצד שני ניסו סופרים רבים, בינוניים וקטנים, לעסוק את מידת-כשרונם הטבעית בתכריך השחור של השואה ולהגדילה לאין שיעור. אך אם יש חיילי-שם אמיתיים, הרי הוא ניצול נושא כזה לשם קידום יומרות אישיות. אימה ברג'בלון, למשל, גדולה מכל רושם, ש מעוררת יצירה קטנה על שתנה-הריכוז.

היוצר היהיר שחרג מדרך כתיבה תעודית גרידא ולא נתפש לספרותיות מיותרת וצורמת, היה ק. צטניק.

איש נחבא אל הכלים, לכן, שעה שהחל אהרון אפלפלד, הסופר הצעיר (29) לילד רומניה, לכתוב את סיפוריו על השור, אה, שיערו רק מעטים שלפניהם יוצר, הי מסוגל לגאול את הנושא מבחינה אמנותית. אפלפלד, שבא ארצה כילד עם עליית-הנוער, וגמר גימנסיה ולימודי בי"א בירושלים, החל את פעילותו הספרותית בכתיבת שירים.

עבר זמן לא מועט עד אשר הבחינו יוד-עידבר בכוח הרב, הטמון בכתיבתו הפרור זאית האפרורה. לאט-לאט קנתה לעצמה מה-לכים הדעה, כי אפלפלד הוא אחד היוצרים הצעירים הכשרוניים ביותר בפרוזה, הרבה מעל לבקעת-הכתיבה הרדודה של שמיריים. מגדים ושחמים, שנחשבה עד כה כייצוגית לגבי "הספרות הישראלית הצעירה".

פתאום נתגלה מספר, שהוא גם כישרון אמיתי וגם מוסמך לחלוטין מבחינה נפ-שית לכתוב על מה שהוא כותב. אופייני הוא, שהסופר הצעיר נמנע בכל סיפוריו מלכתוב על האימה בהתגלותה, על המתות, רצח ועינויים. סיפורי השואה שלו מתחל-קים לשני סוגים: אלה הדנים בשואה עצמה ואלה המתארים את גורל שרידי השואה. אך גם הסוג הראשון נמנע מלהטיל את ה-אימה למרכז יריעת התיאור.

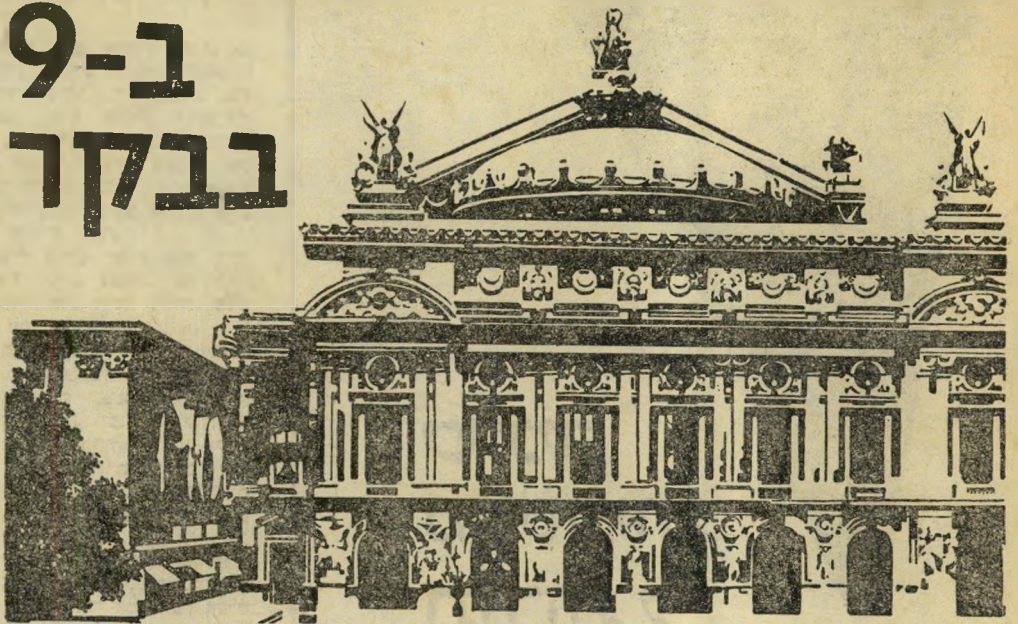
דוגמה טיפוסית לכך הוא סיפור קצר: שלושה, שלושה נמלטים ליער מההרג ה-גדול, המבוגר, המנהיג אותם, קוטל בברון "גוי" וילד, הוא עצמו נפצע ונושה למה. הרעב מכרסם את מעיהם, אך הכל קורה ב-מעמקי יער, שעה שהשמש מבליחה מעל עלי העצים והשיחים: "החשבון הגדול התאפק, איזה טמטום קשות רבץ עליהם, ביהוד על המבוגר. יושב היה רוב היום למולה של השמש, ובערב היה מעטף את רגלו בפרחה של גויים. את השלל היה מחלק מנות-מנות, וגם זאת תמורת הביצים שהיו מביאים לו. וכך היו זורמים להם הימים. היער החל מתכסה פריחה ועלים." רוב סיפורי השואה שלו נימנים דווקא על הסוג השני. אנשים קטנים, אודים מו-צלים שנחרכו באש הגדולה ולא שבו לאיתנם, מוארים על-ידי אפלפלד ברגעיהם הקטנים.

משרפות ברקע. סיפורי אפלפלד היו מפוררים כמה שנים על-פני כתיבה-העת ו-המוספים הספרותיים, בלי שתהיה לקורא אפשרות לבחון את הרושם המקובץ שלהם. עתה הופיע קובץ-סיפוריו זה. השם הסמלי עשן מבטא היטב את להט המשרפות, ה-מצוי כאן תמיד ברקע האחורי.

נוסף לתיאורי-השואה עצמם ולעלילות שרידיה בולט הסיפור פיצויים, הון בשיבת עולה וקנה מגרמניה לעירה לשעבר, לצורך דיון משפטי על פיצוייה. כן חשוב הסיפור נסיון רציני, שהוא, מעבר לערכו האמנותי, אולי הפריצה המוצלחת ביותר לתחום לא-גודע לרוב מספריו: העליה החדשה והרבי-גונית שהגיעה ארצה.

גם בסיפור זה בולט ריחוקו של אפלפלד מה-"ציגונות" המקובלת של תיאור דמויות צוליים. הוא אינו מחליט לתאר את העלייה, את "המעשה ההיסטורי הגדול", וכי; קודם-כל קיימות אצלו הדמויות עצמן. אולי מי תוך כך לא יכלו הפוליטרוקים מהוצאת הקיבוץ המאוחד לקבל את כתיבתו של אפלפלד כלשונו.

טוס TWA לפריס ההמראה ב-9 בבקר

דרך אתונה ורומא לניו יורק וצ'יקגו

פנה לסוכן הנסיעות שלך או
טלפן ט.ו.א. תל-אביב, טל 67364

**מכון ישראלי
להכשרת טכנאים**

ב-26 לאפריל
נפתחים קורסים חדשים
שרטוט מכונות
שרטוט בנין
ארכיטקטורה

(כולל עצוב פנים ושרטוט רהיטים)

חיפה, רחוב ביאליק 17
תל-אביב, רחוב בלפור 6
ירושלים, רחוב הלל 6
בסמטה, מול מלון "עדן"
פרטים והרשמה: 7-5 בערב

שערותיך
OIL SHAMPOO

"RICINATED"
מרחיק קשקשים
עם לנולין
מטפח ומיפה
שערך

המפיצים היחידים חב' נורית בע"מ